

היום נלמד בעזרת ה':

פסחים דף ל

למדנו בדף הקודם שלוש דעות בענין חמץ שנתערב מין במינו או מין בשאינו מין, בזמנו (בפסח) ולאחר זמנו.

רבא פוסק הלכה: חמץ בתוך פסח - אסור ב'משהו' אפילו נתערב שלא במינו כי גוזרים אטו מינו, כדעת רב. לאחר פסח - מותר כדעת רבי שמעון, אלא שקנסו אותו רבנן, ודוקא כשהחמץ בעין (=פפני עצמו) אבל בתערובת לא גזרו. ומשום כך (שהלכה כרבי שמעון ולאחר פסח האיסור הוא רק בגלל קנס), מותר לקנות חמץ שאפו נכרים בפסח - לאחר הפסח, כי בחמץ של נכרים לא קנסו.

קדירות של חרס שבישלו בהן חמץ לפני פסח: לדעת רב אין להם תקנה וצריך לשבור אותם. מכיון שרב סובר כרבי יהודה שחמץ אפילו לאחר זמנו אסור בהנאה, ורב סובר שכל איסורים שבתורה שנתערבו מין במינו במשהו, ושלא במינו בנותן טעם. וגוזרים שמא יבשל בכלים במינם (תוספת הסבר: רב סובר גם ש'נותן טעם לפגם אסור' ולכן אפילו שעבר הפסח והטעם שבדופן הכלי פג טעמו אסור).

לדעת שמואל יש להם תקנה להשתמש בהם לאחר פסח אפילו מין במינו. מכיון ששמואל סובר כרבי שמעון שחמץ לאחר הפסח מותר.

הנהו דמזבני כנדי: שמואל איים על מוכרי הקדירות שלא יפקיעו מחירים, כי אז ידרוש ברבים שהלכה כרבי שמעון שהקדירות הישנות מותרות לאחר פסח. אבל לא רצה לדרוש בן מלכתחילה, כי היה זה מקומו של רב הסובר כרבי יהודה.

ההוא תנורא: תנור שטחו בקרקעיתו שומן של בשר ואפו בו לחם - אסר רבא בר אהילאי א. לאכול את הלחם אפילו בפני עצמו מחשש שלא יאכלו עם חלבי (כותח =מאכל חלבי). ב. אסור לאפות לעולם בתנור זה לחמים.

הגמרא מקשה על הדין השני של רבא בר אהילאי שהרי שנינו שאם הסיק את התנור מותר לשוב ולאפות בו.

(המשך בדף הבא ↓)

קדירות של חרס: התורה העידה עליהם שאינם פולטים לגמרי את בליעתם לעולם, ולכן לא מועיל להכשיר אותם בהגעלה (מה שאין כן בכלי מתכות). אמנם אם ילבנו אותם באש במקום הבליעה שלהם, מועיל להכשיר אותם. אך כל זה בתנור שמסיקים אותו באש מבפנים במקום בליעתו, אבל קדירה שמסיקים אותה באש מבחוץ ובליעתה מבפנים לא מועיל ללבן אותה מבחוץ. ואפילו שעקרונית אפשר למלא אותה בגחלים מבפנים, אסור לעשות כן כי יש לחוש שיחוס על הקדירה שלא תיפקע מהאש, ולא יסיק אותה מבפנים ויסמוך רק על היסק מבחוץ שלא מועיל להכשיר אותה.

בוכיא: =כלי העשוי מרעפים שאופים ומטגנים עליו מלמעלה, מועיל למלאות אותו בגחלים מכיון שהוא כלי עבה ולא חוששים שיפקע.

הכשרת סכינים: רב אשי סובר שלהב הסכין צריך ליבון באש, ולקת הסכין מספיק הגעלה ברותחים בכלי ראשון (=כלי שבישלו בו מים על האש). ובכדי ללבן את הלהב מצפים את קת הסכין (העשויה מעץ) בטיט שלא תישרף מהאש.

עץ פרו: כף עץ שמערבבים איתה את הקדירה על האש, הכשרתה בהגעלה בכלי ראשון. הכלל הוא כבולעו של הכלי כך פולטו.

מאני דקוניא: כאמור לכלי חרס לא מועילה הגעלה. הגמרא מסתפקת בכלי חרס המצופים בעופרת האם מועילה להם הגעלה בכדי להשתמש בהם בפסח. ויש בהם שלוש סוגים של ציפוי עופרת: ירוקה אסורה כי היא בודאי בולעת. אבל שחורה ולבנה - ודווקא בציפוי חלק ללא סדקים- האם דינם ככלי חרס?

דמידייתי: אנו רואים שכאשר ממלאים את הכלים הללו ברותחין הם מזיעים ופולטים מהמשקה החוצה, וממילא דינם ככלי חרס (כי החרס הפנימי שלהם בולע והרי אינו יוצא מידי דופיו לעולם).

בית שאור: כלי שמניחים בו את השאור (הבצק המחמיץ עיסות אחרות) שחימוצו חזק מאד, וכיון ששוהה בכלי זמן רב הכלי בולע מהחמץ. וכן 'בית חרוסת' =כלי שמניחים בו מיטבלים של חומץ ומשקאות חמוצים וקמח, והמיטבל המתחמץ חימוצו חזק ונבלע בכלי.

(המשך מדף קודם ↑)

אגני דמחוזא: קערות שלשים בהם בצק בעיר 'מחוזא' כיון שהחמץ מצוי בהם תדיר וגם שוהה בהם - דינם כבית שאור, אפילו שהם מרווחות ונכנס בהם אויר - אין זה מונע אותם מלבלוע חמץ.

מישנה: גוי שהלוח כסף לישראל לפני פסח, ונתן לו הישראל משכון חמץ והניחו הגוי בביתו. כשהגיע זמן הפירעון לאחר הפסח לא פרע הישראל את חובו, והמשכון החמץ נשאר אצל הגוי כתשלום על החוב - מותר החמץ בהנאה. מכיון שהתברר למפרע שהוא חמץ של גוי עוד קודם לפסח.

אבל במקרה הפוך שישראל הלוח כסף לגוי עבור משכון חמץ שהונח בבית הישראל, ולא פרע הגוי את חובו לאחר הפסח - אסור החמץ בהנאה. מכיון שהתברר למפרע שהיה זה חמץ של ישראל, וחמץ של ישראל שעבר עליו הפסח אסור בהנאה.